

Samopodoben sedálnov 4. hlasu

ΣΚΟΡΟ ΠΡΕΔΒΛΗ – „Skóro predvarí“

ruténsky grécko-bulharský rospev

*****

Pramene:

RI	J002, J228 ¹ , J480, J672 ² .
Halič	L1816, KA 1899 ³ , J1087=Choma, Vorobkevič ⁴ , Doľnickij, Polotňuk, CE ⁵
Prostopenie	Bokšay, Bobák
Bukovina	Vorobkevič, Ursuleac

Modelom „Skóro predvarí“ je sedálen zo stredajšej utierne 4. hlasu. Na nedeľnej utierni sa spieva na tento samopodoben jeden sedálen – „Voskrésl jesí...“. Text tohto sedáľnu je vo väčšine starších RI položený pod noty základnej sedáľnovej melódie a medzi samopodobenmi sa melódia „Skóro predvarí“ neuvádza – výnimkou je len J480, kde sa na konci katalógu samopodobenov uvádza jeho prvý riadok. Druhou výnimkou je J672, kde sú pre zmenu obidva sedáľny prvej série uvedené s melódiou „Skóro predvarí“. Pritom medzi nimi chýba práve ten „prostredný“ sedálen, ktorý jediný by mal mať vzhľadom na textovú štruktúru daný nápev. V J002 je s nápevom „Skóro predvarí“ uvedený paschálny ypakoi. Dôvodom pre použitie tejto melódie sú asi podobné slová v úvode *predvarí–predvaríša*, inak totiž textová štruktúra *ypakoi* nezodpovedá samopodobenu.

Neskôr nachádzame samopodoben „Skóro predvarí“ v podstatne jednoduchšej podobe len v novšej ruténskej tradícii (L1816 – s red. úpravami), s ktorou sa zhodujú aj niektoré pramene prostopenia (J1087, Choma). Na tento model nadväzuje haličská tradícia, ktorá však dvíha celú melódiu o terciu vyššie.

V *prostopení* tento samopodoben uvádza iba Racín, aj to v modálne spornej úprave. Reálne v praxi sa však nepoužíva, alebo ak, tak s haličskou melódiou. Nositeľom vlastnej „mukačevsko-prešovskej“ melódie „Skóro predvarí“ je iba paschálny ypakoi, pričom súvislosť ypakoi a samopodobenu si už asi málokto uvedomuje.

V súčasnej byzantskej tradícii je melódia „Skóro predvarí“ jednoduchá, odvodená od rýchleho tropárového modelu. Zdá sa, že nemá veľa spoločného s nápevom ruténskej tradície. V srbskej tradícii tento samopodoben neexistuje, nahrádza ho tropárový model. Jediným južným prameňom, v ktorom nachádzame relevantný nápev „Skóro predvarí“, je bukovinská tradícia. Tá dáva vysvetlenie pre znížený tón *a* a zároveň otvára diskusiu o orientálnych stupniciach na našom území.

¹ Podľa http://www.synaxis.info/psalom/research/simmons/pascha_canon/Pascha_Canon_settings.html

² Ťažko čitateľný. Úseky označené farebné sú neisté.

³ Nápev bol aplikovaný na odlišný text pomerne voľne, čím vzniklo v znení iteratívnej formuly veľa nepravidelností, takže ju ťažko možno abstrahovať a použiť ako materiál na analýzu. Typologicky však ide o znenie veľmi blízke L1816.

⁴ Vorobkevičov nápev je zhodný s L1816. Zaujímavejší je však samopodoben „Udivísja Iósiť“ na „ruský nápev“, ktorý je až na finále C a redakčné úpravy zhodný s J1087 „Skóro predvarí“.

⁵ Nápev v CE vychádza z Doľnického, ale priberá prvky z nápevu tropárov. Ide už o špecifickú novšiu modifikáciu, ktorá sa vymyká z oblasti nášho záujmu.

Text

Utireň v stredú:

Ταχύ προ-κα-τάλα-βε, 7 πρὶν δουλωθῆναι ημᾶς, 7
εχθροῖς βλασφημοῦσί σε, 7 καὶ ἀπειλοῦσιν ἡμῖν, 7
Χριστέ ο Θεός ημῶν, 7
ἀ-νε- -λε τῷ Σταυρῷ σου, 7 τοὺς ημᾶς πολεμοῦντας, 7
γνώτωσαν πῶς ισ-χύ- -ει, 7 ορ-θοδό-ξων η πίστις, 7
πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, 8
μό-νε φιλάνθρωπε. 6

Горѡу преѡварѣ, прѣжде дѣже не поработѣмъ
врагѡмъ хѡлѡчимъ тѣ, ѣ претѣчимъ нѣмъ
хрѣтѣ бѣже нѣшъ:
погдѣн крѣтомъ твоѣмъ борѡчимъ нѣшъ,
да о҃гъраздѣѣютъ, кѣкѡ мѡжетъ праболѣбныхъ бѣра,
мѣтѡмън бѣѣ, ѣдѣне члѣѣколѡбѣе.

Utireň v nedel'ú:

Α-νέστης ως α- -θά- να- -τος, 8 ἀπὸ τοῦ ἁδοῦ Σωτήρ, 7
συνήγειρας τὸν κόσμον σου, 8 τῆ Αναστάσει τῆ σῆ, 7
Χριστέ ο Θεός η-μῶν, 7
ἐθραυσας ἐν ισχύ- -ϊ, 7 τοῦ θανάτου τό κράτος, 7
ἐ-δει- -ξας Ελε- -ήμον, 7 τὴν Ανάστασιν πᾶσι, 7
δι-ό σε καὶ δο-ξάζομεν, 8
μό-νε Φι-λάνθρωπε. 6

Бокрѣлз ѣнѣ ѣкѡ беземѣртнѣн ѡ грѡба ѣпѣе,
собоудѣнѣлз ѣнѣ мѣрз твоѣ ѣнѡю твоѣю
хрѣтѣ бѣже нѣшъ,
сокрѡшнѣлз ѣнѣ вѣ крѣпостѣн ѣмѣртѣн держѣбѣѣ,
показѣлз ѣнѣ мѣтѣе, боκѣрѣнѣе вѣѣмъ:
тѣѣмъе тѣ ѣ ѣлѣбнѣмъ ѣдѣне члѣѣколѡбѣе.

Text sedálnu je zostavený z jednoduchých paralelizmov. Prvú časť uzatvára samostatné kolón, ktoré narúša úplnú pravidelnosť. Posledný riadok tvoria dve kóla, ktorých rytmická štruktúra nie je jasná a v rôznych sedálnoch sa viac alebo menej líši od pravzoru.

Υρακοὶ Paschy:

Προλαβούσαι τὸν ὄρθρον 7   αὶ περὶ Μαρίας, 6
καὶ ευρουύσαι τὸν λιθὸν 7   αποκυλισθέντα (τοῦ μνήματος)⁶, 6 (+4)

ἤκουον ἐκ τοῦ Ἀγγέλου, 8

Τὸν ἐν φωτὶ α-ἱ-δίω υπ-ἀρχοντα, 12

μετὰ νεκρῶν τί ζητεῖτε ὡς ἄνθρωπον; 12

βλέπετε, τὰ ἐν-τά- -φι-α σπάργανα, 11

δράμετε, καὶ τὴν κόσμῳ κη-ρῦ-ξατε, 11

ὡς ηγέρθη ὁ Κύριος, 8

θανατώσας τὸν θάνατον, 8

ὅτι ὑπάρχει Θεοῦ Υἱός, 9 τοῦ σώζοντος τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. 11

Предваренныя о҃тро   ѿже ѿ маріи,*

н ѿвертеныя камень   ѿвалены (ѿ гроба),*

свѣшашъ ѿ аггѣл:

во вѣтѣ речеи о҃дѣмъ ѿцаго,*

из мѣртвыи что ѿцете ѿкъ челоуѣка;*

вѣдѣте, грѣеныя пелены.*

тецѣте, н мѣрѣ проповѣдѣте,*

ѿкъ воутѣ гдѣ,

о҃мертвѣныи смѣрть,*

ѿкъ ѡ҃тъ е҃нз е҃га, е҃пѣлюцаго рѣдз челоуѣчєиѣи.

Text ypakoiα tiež pozostáva z paralelizmov. Iba v druhom riadku ho narúša dodatok „od hrobu“ (τοῦ μνήματος), ktorý sa v starších prameňoch nenachádza. Po prvých dvoch riadkoch nasleduje kolon, ktoré do systému paralelných veršov nezapadá. Rovnako sa systému vymyká posledný riadok.

---

⁶ V Lavrskom kondakári aj v J002 tieto slová chýbajú.

Ruténska tradícia (BR)

Jediným priamo definovaným nápevom tohto samopodobenu je úryvok (prvý riadok sedáľnu) v J480:

C KO - - QO ПРЄ-ВЛ-QH ДЛ-КЄ НЄ ПО-QЛ- БО - - ТН - - СЛ

V J002 sa na tento model uvádza paschálny ypakoi. Pozoruhodné je predznamenanie stupnice. O stupeň nižšie bez predznamenania uvádza ypakoi rukopis J228.

J002

P QЄ - - ВЛ- QH-ШЛ ШТ-QO ЁЛ-КЄ Ū МЛ - - QI - - Н

J228

P QЄ - - ВЛ- QH-ШЛ ОŪ-ТQO ЁЛ-КЄ СО МЛ- QI - - Є - - Ю

J002

H Ū - ВQI-ТО-ШЛ КЛ-МЄ Ū-ВЛ-ЛЄ, H СЛЫ-ШЛ-ХЛ Ū Л - - -ГЄ - - ЛЛ

J228

H Ū - ВQI-ТО-ШЛ КЛ-МЄ Ū-ВЛ-ЛЄ, СЛЫ-ШЛ-ХЛ Ū Л - - -ГЄ - - ЛЛ

J002

H - - КЄ ВО СВѢ-ТѢ ПQH-НО-СЛ-НЄ СЛ- ШЛ- ГО НЄ HС-ЦѢ-ТЕ ЁЛ- КО ЧЛО - - - ВЄ - - КЛ

J228

H - - КЄ ВО СВѢ-ТѢ ПQH-НО-СЛ-НѢ СЛ-ШЛ-ГО СО МЄФЫМН НЄ HЦЕТЕ ЁЛ- КО ЧЛО - - ВЄ - - КЛ

J002 ВН - ДѢ - - ТѢ ГРѢ - НЫ-А ПЕ-АЕ-НИ, ТЕ-ЦѢ - - ТѢ МН-ОУ ПРѢ- ПО- ВЕ- - - ДѢ - - ТѢ

J228 ВН - ДѢ - - ТѢ ГРѢ - НЫ-А ПЕ-АЕ-НЫ, ТЕ-ЦѢ - ТѢ Н МІОУ ПРѢ-ПО-ВѢ - - ДѢ - - ТѢ

J002 ЁА - - КО БО-ГА ГО-ПО Д-МѢ-ТВН- ВН СО- -МѢ

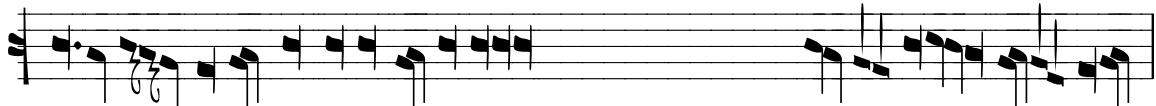
J228 ЁА - - КО БО-ГА ГО-ПО Д-МѢ-ТВН - - ВН СМѢ

J002 ЁА-КО Ё СН БО-ЖИ СПА-СА-ЮЩА-ГО РѢ ЧЛО-ВѢ - - -ЧЕ - - -СКИ.

J228 ЁА - - КО ТОИ Ё СН БО-ЖИ СПА-САЮЩАГО РѢ ЧЛО-ВѢ - - -ЧЕ - -

 СКИ, ЧЛО-ВѢ-ЧЕ-СКИ

V J672 sú s touto melódiou uvedené oba sedálny prvej série, ale bez zmienky o tom, že ide o spev „na podoben“. Nápev smeruje k zjednodušovaniu.

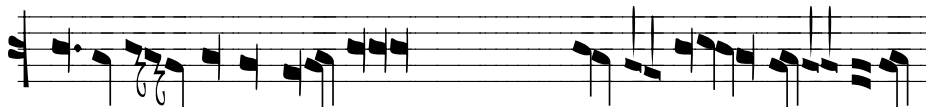
В О - РЪ - ШЕ НА ГРѢБНЫ ВО-ХЪ И ПАМЯЕНЕ АНГЕСКАГО НЕТЕПЦЕ МИ-РО-НО- - - СИ- - ЦА

СО ТРЕ- - ПЕ-ТО ДИВААХУСА ГЛА- -ГО- - - АНО- - ЦЕ

Е-ГДА ОУ-КРА-ДЕ-СА РЪБОННКА РЪ Ш-ВЕ- - -ЗН-ВІ-Н РЪ

Е-ГЬ-ДА АН ВО-СТА ИЖЕ ПРЪДЕ ПРОПОВІДА-ВІ ВО-СТА- - - НІ- - -Е

ВО- -НС- - ТИ- -НЪ ВО-КРЕСЕ ГДЬ СЪЩИ ВО АДИ ПО-ДАА АНКО И ВО-КРЕ-СЕ- - - НІ- - -Е.

СЛА-ВА Ш-ЦА И СЫ-НЪ И СВА-ТО-МЪ ДЪ-ХЪ:

И НЫ- -НЪ И ВСЕГДА И ВО ВЪ-КН ВЪ-КО А- -МН.

ТЕ- -БЕ ВЕ-АН-ЧА-Е БОГОРОДИЦЕ ВО- ПІ-Ю- -ЦЕ

ТЫ Е- -СИ ГО-РА Ш НЕАЖЕ НЕИРЕЧЕНО Ш-СІ-ЧЕ-СА ХРИС-ТО

И ВРА- -ТА А-ДО- -ВА РЪ ДРЪ- -ШН.

Rozbor melódie

Texty v J672 sú riadkované rovnako ako v iných RI. Nápev je iteratívny s jednoformulovým jadrom, takže melódia sa dá aplikovať na ľubovoľnú textovú štruktúru. Podľa iniciál názvu melódie budeme iteratívnu formulu označovať SP.

Nápev oboch sedálnov nie je rovnaký. Kým prvý z nich má úplnú melódiu, ktorá sa zhoduje alebo dokonca je bohatšia než variant J480, druhý je podstatne zjednodušený. Prechod od nástupu k deklamácii sa zvyšuje o terciu a kadencia sa redukuje na kosť. Iba posledná, koncová formula si v kadencii zachováva viac motívov plného variantu.

Stupnica

Kým zápis melódie sedálnov v J480 a J672 vyzerá štandardne, v J002 je posunutý o pozíciu vyššie s odlišným kľúčom. V nižších polohách melódie dodatočné predznamenanie upravuje ladenie bez zmeny pôvodného kľúča. Stupnica teda nie je celkom štandardná. Ak by informácie o nej boli úplné, o čom máme pochybnosti, ladenie by bolo nasledovné:⁷

B^b C D E F G a

J002

J672/J480

Prekvapuje znížený tón B^b, ktorý v kontexte piesne vyznieva zvláštne a akoby zbytočne – ak by miesto neho bol neznižený H, veľa by sa nezmenilo a melódia by znela prirodzenejšie. Nazdávame sa preto, že zníženie B^b súvisí so znížením tónu D na D^b a vyhýbaním sa dvoch poltónov vedľa seba. Ide tu teda o tetrachord *nenano* v rozmedzí C-F. Oporou pre našu hypotézu je bukovinská tradícia – anachronicky predpokladáme, že stupnica v J002 je zhodná s tou, v ktorej samopodoben „*Skóro predvarí*“ zapísal koncom 19. storočia Ursuleac:

B^b C D^b E F G a^b

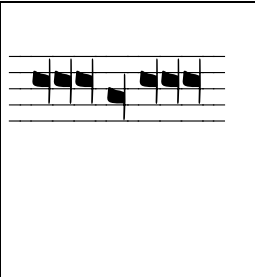
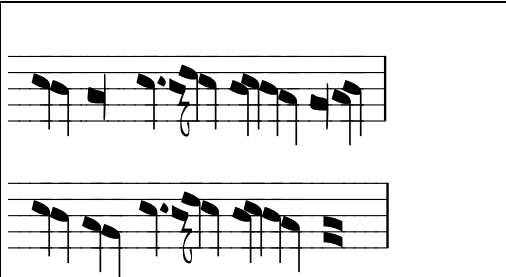
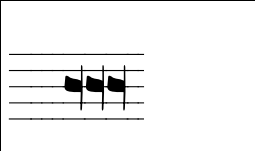
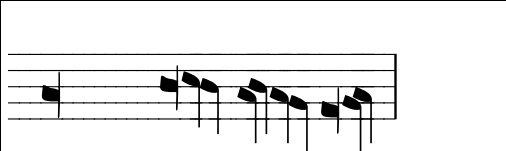
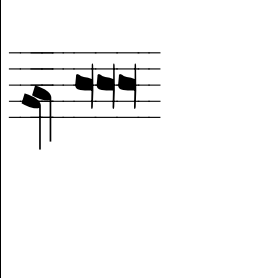
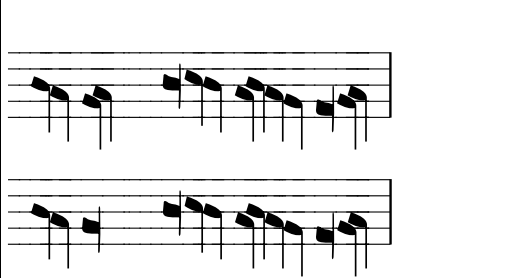
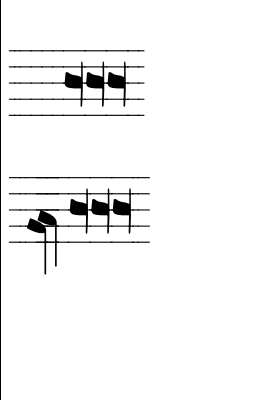
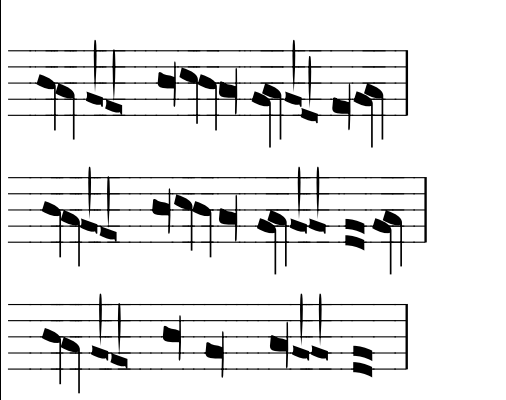
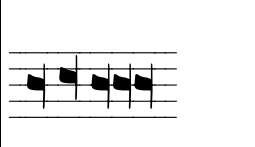

Ursuleac

Otázkou je, prečo zníženie tónu D nie je v J002 zaznačené. Dôvodom môže byť menšia pružnosť kyjevskej notácia, kde predznamenanie *b* ovplyvňuje viac nôt naraz. Do úvahy však treba vziať aj to, že dodnes v niektorých prúdoch gréckej tradície sa druhý tón tetrachordu *nenano* (u nás D) znižuje iba o štvrttón. To zníženie je počuteľné a vo vzťahu k tónu B^b veľmi dôležité, no napriek tomu ucho poslucháča môže vnímať interval C- D^b stále ako funkčný celý tón. Tón *a* by mal byť znížený na *a^b*, v piesni sa však dosahuje len v rámci ornamentácie.

⁷ Označenie tónov písmenami je relatívne. Vyjadruje rozloženie tónov a poltónov, nie absolútnu výšku piesne.

Nápev je iteratívny, jednoformulový.

J002		
J480		
J228		
J672 – 1. sedálen		
J672 – 2. sedálen		

Koncová formula:

Dlhý koniec v J228 je pravdepodobne omylom prevzatý z 8. hlasu.

Z hľadiska tonality a použitých charakteristických motívov sa tento nápev dá považovať za preusporiadaný variant „Udivisja Iósif“. Porovnáme vhodné tvary formúl priamo z J672:

„Udivisja Iósif“, koniec formuly Gs:

„Skóro predvarí“, nástup+prechod k deklamácii:

„Udivisja Iósif“, formula As:

„Udivisja Iósif“, prechod od Gs ku As:

„Skóro predvarí“, deklamácia s kadenciou:

Hoci nejde o úplnú zhodu melódií, je zreteľná ich príbuznosť. Sedálen „Udivisja Iósif“ je v bukovinskej a gréckej tradícii v stupnici *nenano*.

Ruténska tradícia 19.-20. storočia

L1816

Гко́-ρω предва́рнè, прэ́жде да́же не по- ра-бо-чн́м-сá

J1087

Гко́-ρω предва́рнè, прэ́жде да́же не по- ра-бо-чн́м-сá

Polotňuk

Гко́-ρω предва́рнè, прэ́жде да́же не по- ра-бо-чн́м-сá

Doľnickyj

Гко́-ρω предва́рнè, прэ́жде да́же не по- ра-бо-чн́м-сá

L1816

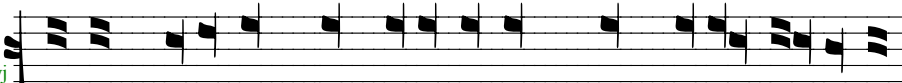
вpaгóмz хвáцымz тá, ñ прe-тáцымz нáмz хр̂́-тè бж́e нáшz:

J1087

вpaгóмz хвáцымz тá, ñ прe-тáцымz нáмz хр̂́-тè бж́e нáшz:

Polotňuk

вpaгóмz хвáцымz тá, ñ прe-тáцымz нáмz хр̂́-тè бж́e нáшz:

Doľnickyj

вpaгóмz хвáцымz тá, ñ прe-тáцымz нáмz хр̂́-тè бж́e нáшz:

L1816

по-гдѣнѣ крѣтѣомѣ твоѣомѣ бо-рѣ-цы-а нѣз,

J1087

по-гдѣнѣ крѣтѣомѣ твоѣомѣ бо-рѣ-цы-а нѣз,

Polotnik

по-гдѣнѣ крѣтѣомѣ твоѣомѣ бо-рѣ-цы-а нѣз,

Doľnickyj

по-гдѣнѣ крѣтѣомѣ твоѣомѣ бо-рѣ-цы-а нѣз,

L1816

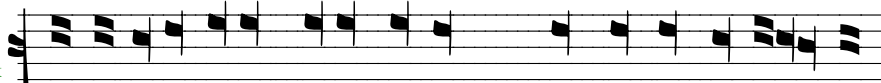
да оѣ-ра-здѣ-мѣютѣ, кѣкѣ мѣжетѣ пра-во-лаѣ-ныѣз вѣ-ра,

J1087

да оѣ-ра-здѣ-мѣютѣ, кѣкѣ мѣжетѣ пра-во-лаѣ-ныѣз вѣ-ра,

Polotnik

да оѣ-ра-здѣ-мѣютѣ, кѣкѣ мѣжетѣ пра-во-лаѣ-ныѣз вѣ-ра,

Doľnickyj

да оѣ-ра-здѣ-мѣютѣ, кѣкѣ мѣжетѣ пра-во-лаѣ-ныѣз вѣ-ра,

L1816
 МЛѢТВАМИ БЦЫ,   ѿ-ДН- - - - - НЕ ЧЛ- ВЧБ-КО- ЛЮБ-ЧЕ.

J1087
 МЛѢТВАМИ БЦЫ,   ѿДННЕ ЧЛ-ВЧБ-КО- ЛЮБ-ЧЕ.

Polotňuk
 МЛѢТ- ВАМИ БЦЫ,   ѿ-ДН-НЕ ЧЛ- -ВЧБ-КО- ЛЮБ- -ЧЕ.

Doľnickyj
 МЛѢТ- ВАМИ БЦЫ,   ѿ-ДН-НЕ ЧЛ- -ВЧБ-КО- ЛЮБ- -ЧЕ.

Rozbor melódie

<p>L1816, KA 1899</p>		
<p>Vorobkevič, J1087</p>		<p>Vorob.</p> <p>J1087</p>
<p>Polot., Doľn.</p>	<p>Polot.</p> <p>Doľn.</p>	

Jednotlivé varianty formuly SP prítomné v rôznych prameňoch sa po rytmickej stránke takmer nelíšia. Jedine L1816 a KA 1899 v prechode od deklamácie ku kadencii viac rozdrobujú pokles deklamácie, kým J1087 a Vorobkevič tu majú len notu E. J1087, iste aj v záujme lepšej nadväznosti formúl, zvyšuje finálu o terciu. Tento melodický model, avšak zvýšený o terciu, preberá haličská tradícia. Prekvapuje len to, že Polotňuk rozdeľuje deklamáciu na dve časti a v druhej sa posúva o tón nižšie. To je azda pôvodná výška reperkusy, kým tón G, resp. *b* bol pôvodne iba prízvukovým zvýšením. Ak si totiž porovnáme staršiu a novšiu SP, vidíme jednoznačnú nadväznosť – až na deklamačný tón:

J672 – 1. sedálen

J672 – 2. sedálen

L1816 – „Skóro predvari“

Koncová formula

Haličské pramene a Vorobkevič ukončujú pieseň bežnou formulou SP. J1087 tu má takisto bežnú SP, ale aspoň na konci necháva pôvodnú finálu a mierne modifikuje predchádzajúcu katabázu:

J1087

V L1816 a KA 1899 sa zachoval osobitný predĺžený záver na byzantský spôsob. Ten je v podstatných rysoch podobný ako v J672, ale dlhší:

L1816

KA.

J672 – 2. sedálen

Stupnica

Po akýchkoľvek zvláštnostiach v stupnici už v novšom ruténskom zápise niet ani stopy.

Bukovinská tradícia

Vorob.

Γκόρω πρεδ-βαρη, πρεζυδε δά-ζηε ηε πο-ρα-βο-τήμα
 b b b b b

Urs.

De grab ne întâmpină pre noi, mai 'na-in-te până ce nu ne ro-bim,

Vorob.

βραγώμης χριστό-φιλίμων τὸν, ἢ πρε-τάψιμων ἡμίν χριστὸν εὸ- - - - ζηε ἡμίν:
 b b b b b b b

Urs.

când vrăjmașii Te hulesc pre Ti-ne și ne îngrozesc pre noi, Christo^ase Dumnezeul nos- - -tru.

Vorob.

πο-γλοβή κριστόμης τῆς κρυκρονίας ἡμίν, δά οὐ-ρα-ζυλμήν οὐτις,
 b b b b

Urs.

Pierde cu crucea Ta pre cei ce se lup-tă cu noi, ca să cu-noa-scă

Vorob.

κάκω μόζητις πρα-βο-ελίβ-νηχς βέ- - - ρα,
 b b

Urs.

cât poa-te credința drept credin-cio- și- -lor

Vorob.

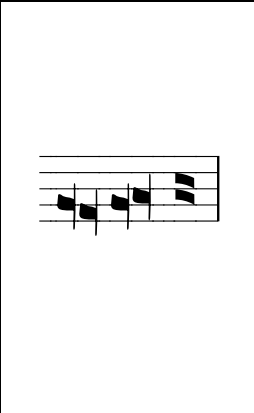
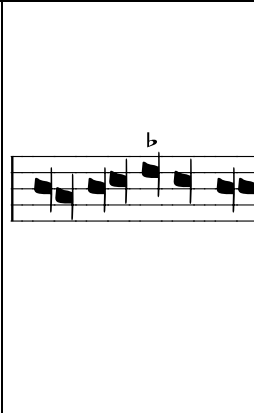
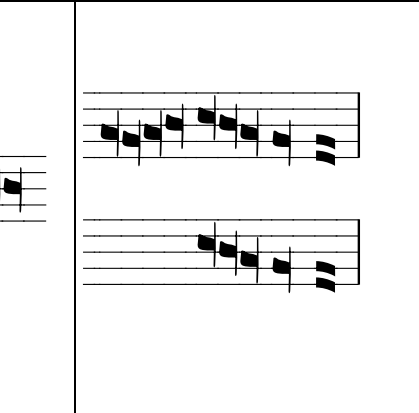
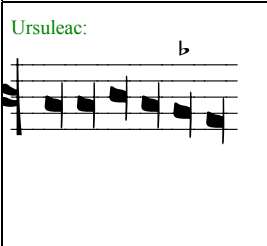
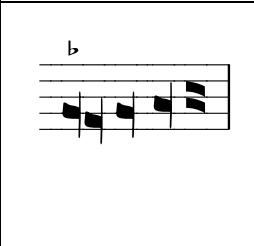
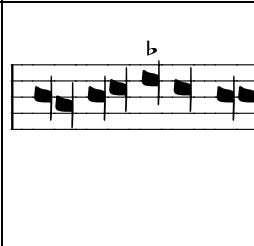
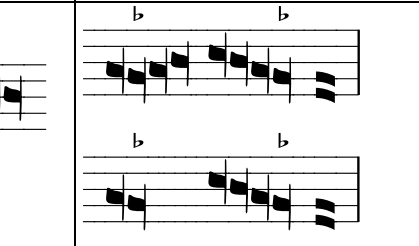
МО-ЛІТВАМИ БУ- - - Ъ, Є-ДІ-НЕ ЧІ- - ВЪ-КО-ЛЮБ- - -ЧЕ.
 ♭ ♭ ♭ ♭ ♭ ♭

Urs.

Pentru rugăciuni-le Născătoarei de Dumnezeu, u-nu-le iubîtoriu-le de oa--meni.

Rozbor melódie

Bukovinský nápev (Vorobkevič ho uvádza ako *grécky*) je dvojformulový. V tej podobe, v akej ho máme k dispozícii, je poznačený redakčnými úpravami s cieľom zladit' prízvuky textu a nápevu, čím sa zastiera pôvodný invariant formúl. Pokúsime sa preto o čiastočnú abstrakciu:

	SP1		SP2	
Vorobkevič:				
Ursuleac:				

Výrazným prvkom je zníženie tónu D v Ursuleacovej redakcii. Vzhľadom na európske hudobné vzdelanie redaktora nie je dôvod pochybovať o tom, že ide o autentický prvok tradície, ktorý Ursuleac iba nezahľadel, kým Vorobkevič áno. Sedálen „*Skóro predvarí*“ je teda zložený v stupnici *nenano* rovnako ako „*Udivísja Iósif*“ v dnešnej byzantskej tradícii – v tom však Ursuleac zníženie tónu D neakceptoval.

Ursuleac: C D^b E F G a^b
 nenano: D E^b F[#] G a b

V prípade starších ruténskych nápevov sme už konštatovali príbuznosť melódií „*Udivísja Iósif*“ a „*Skóro predvarí*“. Túto príbuznosť nachádzame aj v predreformnej byzantskej tradícii zachovanej na rumunskom území.

Koncová formula

Koncová formula je rozšírením bežnej SP:

The image shows two musical staves. The top staff is labeled 'Vorob.' and the bottom staff is labeled 'Urs.'. Both staves contain a sequence of notes with stems pointing downwards, indicating a descending melodic line. The 'Urs.' staff has six flats (b) placed below the notes, suggesting a lower pitch or a specific mode. The overall structure is a single melodic line on a five-line staff.

Vzťah bukovinskej a ruténskej melódie

Bukovinský nápev nepochybne vychádza z rovnakých koreňov ako nami skúmaná staršia ruténska tradícia (BR). Napriek redakčným zásahom ostáva viditeľný charakteristický úvodný zostup od F ku C, deklamačný tón F a kadencia, viac alebo menej rozdrobená, zostupujúca k finále C. Zároveň vidno, že dvojformulovosť nápevu vznikla rozdelením formuly SP na dve časti. Po úvodnom zostupe k C a opätovnom výstupe k F sa melódia prerušuje na tóne F, aby ďalej pokračovala už v novej formule.

The image shows two musical staves. The top staff is labeled 'J672' and the bottom staff is labeled 'Vorob.'. Both staves contain a sequence of notes with stems pointing downwards, indicating a descending melodic line. The 'J672' staff has a '67' marking below the notes, suggesting a specific mode or rhythm. The overall structure is a single melodic line on a five-line staff.

Prostopenie

Sedálen

Jediným priamym dokladom o melódii „Skóro predvarí“ v prostopení je Racínov irmologion, ktorý je rozšírenou reedíciou Bokšayovho Prostopenia. Nápev je priložený k textu v rozpore s jeho poetickou štruktúrou.

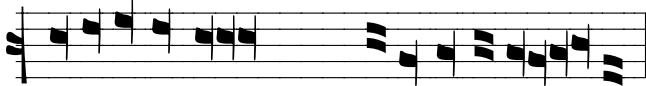
Скó-рw предварѣ, прѣжде дѣже не по-ра-бо-тѣм-сѧ врагѡмъ хѣ-ла-щымъ тѧ,

и пре-тѣщымъ нѧмъ хрѣтѣ бже нѧшз: погд-бѣ крѣтѡмъ тѣбоимъ бо-рѡ-щым-сѧ нѧшз,

да оу-ра-зд-мѣ-ютъ, кѧкѡ мѡжетъ правоблѧв-ныхъ вѣра,

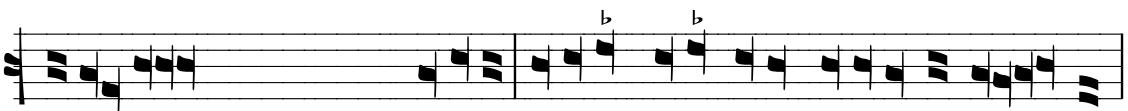
мѣтѣ-ми бѣы, ѣдѣне че-ло-вѣ-ко-люб-че.

Paschálny ypakoi v prostopení

Nápev ypakoi v *prostopení* je iteratívny a jeho spojenie s textom nie je správne.

Pre ypakoi je predpísaný 4. hlas a v gréckej, bulharskej, rumunskej a srbskej tradícii sa spieva na bežný tropárový nápev 4. hlasu. V ruténskej i haličskej tradícii a v prostopení sa ypakoiu priradil model „Skóro predvarí“, čo sa dá vysvetliť zhodou jedného slova na začiatku piesne (Skóro **predvarí** ≈ **Predvaríša** útro). Textová štruktúra ypakoiu neukazuje výraznú príbuznosť so skúmaným sedálnom, avšak jednoduchosť a iteratívnosť nápevu nebráni použiť ho aj pre ypakoi. Najstarší doklad o takomto použití nachádzame v J002, teda od samého počiatku zapisovania tradície kyjevskou notáciou na ruténskom území.

Bokšay

Пред-ва-рнѣшымъ о҃т҃роу ѿже ѿ ма-рїи, и ѿбрѣтшы-а камень ѿвалѣнъ ѿ грѣ- - -ва,

Bobák

Пред-ва-рнѣшымъ о҃т҃роу ѿже ѿ ма-рїи, и ѿбрѣтшы-а камень ѿвалѣнъ ѿ грѣ- - -ва,

Bokšay

слы-ша-хѣ ѿ аг-ге-ла: во свѣтѣ приносѣщимъ ѡ-ца- - -го,

Bobák

слы-ша-хѣ ѿ аг-ге-ла: во свѣтѣ приносѣщимъ ѡ-ца- - -го,

Bokšay

сз мѣрт-вымн что ѡцете ѡкв че-ло-вѣ-ка; видн-те, грѣшныа пе- -лѣ- -ны.

Bobák

сз мѣрт-вымн что ѡцете ѡкв че-ло-вѣ-ка; видн-те, грѣшныа пе- -лѣ- -ны.

Bokšay

те-цы- -те, и мѣрѣ пропо-вѣ-дн-те, ѡкв воста гдѣ, о҃мертвѣ-вый смѣрть,

Bobák

те-цы- -те, и мѣрѣ пропо-вѣ-дн-те, ѡкв воста гдѣ, о҃мертвѣ-вый смѣрть,

Bokšay

Ї-кѡ ѿсѣтъ снѣз бѣга, сѣ-сѣ-ю-цагѡ рѡдѣ чѣ-ло-вѣ-чѣс- - -кѣй.

Bobák

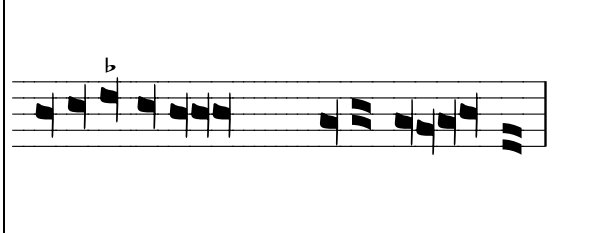
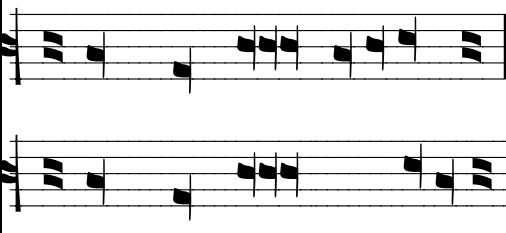
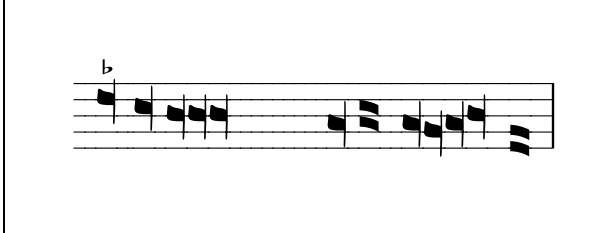

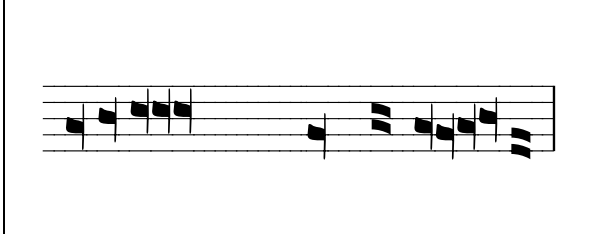

Ї-кѡ ѿсѣтъ снѣз бѣга, сѣ-сѣ-ю-цагѡ рѡдѣ чѣ-ло-вѣ-чѣс- - -кѣй.

Rozbor melódie

Iteratívny nápev prostopenia dvojformulový. U Racina prekvarpuje rozdiel v deklamačných tónoch druhej časti sedálnovej SP.

SP1

SP2

<p>Ypakoi – Bokšay</p> 	
<p>Ypakoi – Bobák</p> 	
<p>Sedálen – Racín</p> 	
<p>Koncová formula – Racín</p> 	

Zväštnu koncovú formulu uvádza len Racin pri sedálne. SP1 končí o tón vyššie, SP2 nastupuje o terciu vyššie a pred kadenciou sa spomaľuje.

Vzťah nápevov ruténskej tradície a prostopenia

Nápev prostopenia do istej miery nadväzuje na ruténsku tradíciu. Najbližší zo známych variantov mu je J480:

The image shows three staves of musical notation. The top staff is labeled 'J480' in red. The middle staff is labeled 'Bokšay' in green. The bottom staff is labeled 'Racin' in green. Above the first two staves, 'SP1' is written in blue above the first measure and 'SP2' is written in blue above the second measure. A yellow vertical bar highlights the transition between SP1 and SP2 in all three variants. The Racin variant shows a sharp drop in pitch at the end of SP2, while Bokšay and J480 show a more gradual decline.

Nástup formuly je v prostopení zjednodušený, v ypakoji sa stráca pri úvodnom klesaní tón D. **Rozdelenie** formuly SP na dve časti sa uskutočňuje v strede deklamácie. Časť SP2 v ypakoji až na odklon smerom hore od deklamačného stredy zodpovedá ruténskej melódii, záverečná katabáza je však rozdrobená iným spôsobom.

Vzťah nápevov bukovinskej tradície a prostopenia

Viacere prvky melódie prostopenia nemajú paralelu v ruténskej tradícii, ale nájdeme ich v bukovinskom nápeve. Je to predovšetkým rozdelenie SP na dve časti, odklony od deklamačného stredy o terciu vyššie a zníženie tónu *a*.

Predovšetkým hneď na začiatku upúta prvé kolon u Vorobkeviča a Racina (sedálen):

The image shows two staves of musical notation. The top staff is labeled 'Vorob.' in green and has the text 'ГКО-ρω пред-ва-рн' below it. The bottom staff is labeled 'Racin' in green and has the text 'ГКО-ρω предва-рн' below it. Both staves show a similar melodic pattern with a sharp drop at the end.

Ďalej už necháme bokom Racinov sedálen so spornou reperkusou G, ktorej vysvetlenie je asi rovnaké ako v prípade haličských nápevov, a sústredíme sa na ypakoi.

SP1

Polformula SP1 sa v bukovinskej tradícii končí hneď po dosiahnutí tónu F. Nie vždy sa to dá zladíť s počtom slabík, čo vedie k rôznym deformáciám melódie. Prostopenie vyriešilo tento problém rozvojom finály do deklamácie a nenarúša charakteristický začiatok formuly:

The image shows three staves of musical notation for the SP1 formula. The top staff is labeled 'Vorob.' in red, the middle 'Urs.' in red, and the bottom 'Bokšay' in green. A vertical yellow bar highlights the first few notes of each staff. In the 'Urs.' staff, three flats (b) are placed below the notes corresponding to the highlighted area.

Prostopenie sa nápadne vyhýba tónu **D** v klesaní. Nemožno vylúčiť, že je za tým snaha vyhnúť sa zníženému tónu D. Vidíme v tom jeden z argumentov v prospech tvrdenia, že bezprostredný alebo veľmi blízky vzor pre nápev prostopenia mal orientálnu stupnicu *nenano*.

SP2

Polformula SP2 je pokračovaním v deklamácii na tóne F, pričom vystupuje k a^b . Za jej najzreteľnejšiu realizáciu v bukovinskom sedálne považujeme druhý riadok. Bukovinská kadencia je o čosi bohatšia a nie je celkom jasné, akým spôsobom s ňou porovnať variant prostopenia.

The image shows three staves of musical notation for the SP2 formula. The top staff is labeled 'Vorob.' in red, the middle 'Urs.' in red, and the bottom 'Bokšay' in green. Each staff has a flat (b) above the first few notes. The 'Urs.' staff has three flats (b) above the notes, while the 'Vorob.' and 'Bokšay' staves have one flat (b) above the first note.

V SP2 sa už prostopenie tónu D nevyhýba – v danej pozícii (lokálne minimum) ho niekedy zvyšuje (resp. neznižuje) aj súčasná grécka tradícia.

Záver

Vzhľadom na uvedené porovnanie si dovoľujeme nazývať nápev prostopenia pre samopodoben „*Skóro predvarí*“ za bukovinský. Líši sa od haličskej tradície a nedá sa ani bezo zbytku odvodiť zo staršej ruténskej tradície, ktorá je však v prípade tohto nápevu takisto len o niečo skorším importom z juhu.